

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI TASHQI ISHLAR VAZIRLIGI
JAHON IQTISODIYOTI VA DIPLOMATIYA UNIVERSITETI

ONA TILI

**FANIDAN O‘QUV
DASTURI**

Toshkent 2016

O'zbek tilidan tuzilgan mazkur dasturda Davlat ta'lim standartlariga kiritilgan mavzular birmuncha kengroq yoritilgan bo'lib, unda hozirgi o'zbek adabiy tili fanining barcha bo'limlari bo'yicha mavjud mavzular kiritilgan. U oliy o'quv yurtlariga o'qishga kiruvchi abituriyentlar, o'zbek tilini o'rganuvchi talabalar, shuningdek, o'rta umumiy ta'lim, akademik litsey yoki kollej o'quvchilariga mo'ljallangan.

Tuzuvchilar: M.D. Abdurahmanova

Taqrizchilar: **G.Sh. Rixsiyeva,** filologiya fanlari nomzodi, dotsent
Sh.U. Normatova filologiya fanlari nomzodi

Dastur Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti O'quv-uslubiy kengashida (" " avgust 2016 yil " " raqamli bayonnoma) muhokama qilingan, tasdiqlangan va nashr uchun tavsiya qilingan

SO'ZBOSHI

Shunga alohida urg'u berishimiz zarurki, chet tillarini o'rganish minba'd ona tilini esdan chiqarish hisobiga bo'lmasligi lozim. O'z fikrini mustaqil ona tilida ravon, go'zal va lo'nda ifoda eta olmaydigan mutaxassisni oqlab bo'lmaydi.

(I.A. Karimov. "Barkamol avlod - O'zbekiston kelajagining poydevori")

Yangi ijtimoiy - iqtisodiy munosabatlar, zamonaviy ta'lim hamda jahon andozalari umumiy o'rta ta'lim va o'rta maxsus ta'lim muassasalarida ona tilini o'qitish borasida batamom yangi vazifalarni qo'ymoqda: maktabni bitirib chiqqan yoshlar ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy hayotning rang-barang jabhalarida, muloqot va munosabatning barcha turlarida o'zbek tilidan bemalol - erkin, samarali va to'g'ri foydalana olish, uning cheksiz imkoniyatlaridan to'laqonli bahramand bo'lish, zaruriy ko'nikma va imkoniyatlariga ega bo'lishlari kerak.

Ona tili darslarida o'quvchilarni mustaqil va ijodiy fikrlashga yo'naltirish maqsadida tilning imkoniyatlari, tabiati, uning lug'at bazasi, grammatik tuzilishi, uslubiyatini mukammal o'rgatish maqsadga muvofiq. Shu ma'noda ushbu dasturda o'rta maktab, akademik litsey dasturlariga tayangan holda, barcha mavzularni qamrab olishga harakat qildik. Maqsad oliy o'quv yurtiga kirish testlariga tayyorlanish bilan bir qatorda, o'quvchilarning yozma nutqiy malakasini shakllantirish, fikrni to'g'ri, aniq ifodalash ko'nikmalarini hosil qilish va rivojlantirishdir. Ta'lim usuli, asosan, deduktivdir. Mashg'ulotlar ma'ruza shaklida olib borilib, har bir mavzuni mustahkamlash maqsadida tinglovchilar bilim va ko'nikmalari test orqali sinovdan o'tkazib boriladi.

Ona tili mashg'ulotlari bosqichli ketma-ketlik, shakl bilan mazmun aloqadorligi, tilshunoslik bo'limlarining o'zaro mantiqiy izchilligi asosida shakllantirilgan.

O‘ZBEK TILI DARSLARI MAVZULARINING TAQSIMOTI

TIL BO‘LIMLARI

1. Fonetika
2. Morfemika va so‘z yasalishi
3. Morfologiya
4. Sintaksi
4. Leksikologiya

№	<i>Mavzuning nomi va uning qisqacha mazmuni</i>
1.	Til haqidagi umumiy ma’lumot. Umumiy masalalar. Dunyo tillari, tillarning bir biriga ta’siri. Til va jamiyat. Dunyo tillari orasida o‘zbek tili.
2.	O‘zbek tili tarixi O‘zbek tilining tarixiy ildizlari. O‘zbek adabiy tili taraqqiyot bosqichlari. Grafika. O‘zbek yozuvi tarixi.
3.	O‘zbek tili fanining bo‘limlari. Fonetika. Nutq tovushlari. Nutqiy faoliyat. Nutq tovushlarining uch tomoni
4.	Tovush va fonema. Unli tovushlar tasnifi. Unli tovushlar, talaffuzi va imlosi. Undosh tovushlar tasnifi, tahlili va talaffuzi. Fonema va harf.
5.	Nutqning fonetik bo‘linishi; jumla, takt, so‘z, bo‘g‘in, tovush. Bo‘g‘in tuzilishi. Uning turlari. Bo‘g‘in ko‘chirish qoidalari. Ohang va uning nutqdagi ahamiyati
6.	Urg‘u va uning turlari. So‘z qismlari talaffuzi va imlosi.
7.	Fonetik o‘zgarishlar. Tovush o‘zgarishi hodisalari
8.	O‘zbek adabiy talaffuzi me’yorlari
9.	Nutq tovushlarining kombinator va pozitsion o‘zgarishlari. Orfografiya va uning asosiy tamoyillari. O‘zbek tilining asosiy imlo qoidalari.
10.	So‘z tarkibi (Morfemika). So‘zlarning morfem tarkibi. Yetakchi va ko‘makchi morfemalar. Qo‘shimcha va morfema. Qo‘shimchalarning ma’no vazifasiga ko‘ra turlari. Morfemalarning agglutinatив tabiati.
11.	Qo‘shimchalarning shakl va ma’no munosabatiga ko‘ra turlari.
12.	So‘zlarning tuzilishiga ko‘ra turlari. So‘z yasalishi. So‘z yasalish usullari. So‘z yasovchi qo‘shimchalar. Tub va yasama so‘zlar. Shakl yasovchi qo‘shimchalar va ularning tasnifi. So‘zning morfologik tarkibi. So‘z tarkibida tartib. So‘z tarkibi va so‘z yasalishi bo‘yicha tahlil tartibi ustida ishlash.
13.	Grammatika . Grammatik ma’no, grammatik vazifa, grammatik shakl tushunchalari . Morfologiyaga kirish
14.	Ismlarning lug‘aviy va munosabat shakllari Ismlarning munosabat shakllari: egalik qo‘shimchalari, kelishik qo‘shimchalari, ismlarni kesimga xoslovchi shakllar

15.	<p>Ot turkumi. Ot soʻz turkumi haqida umumiy maʼlumot. Otlarning tuzilishiga koʻra turlari. Sodda ot. Qoʻshma otlar imlosi. Juft va takroriy otlar imlosi.</p> <p>Atoqli otlar haqida umumiy maʼlumot. Oʻrin-joy nomlari (toponimlar) va ularning imlosi. Tashkilot, korxon va muassasa nomlari. Tarixiy sana va bayram nomlari. Suv havzalari va inshootlari nomlari.</p> <p>Turdosh otlar va ularning maʼno turlari. Shaxs otlari va ularning yozilishi. Shaxsni boshqa jihatlariga koʻra atovchi otlar. Narsa otlari, ularning yasalihi va yozilishi. Oʻrin-joy (makon)ni atovchi otlar, ularning imlosi. Faoliyat-jarayon nomini bildiruvchi otlar. Aniq va mavhum otlar. Mavhum ot yasovchi qoʻshimchalar va ularning imlosi.</p> <p>Otlarning lugʻaviy shakllari. Son shakllari. Otlarning kichraytirish va erkalash shakllari</p>
16.	<p>Sifat turkumi. Sifatning umumiy belgilari va vazifalari. Sifatning qoʻshimchalar yordamida yasalihi va ularning imlosi. Sifatlarning tuzilishiga koʻra turlari: sodda sifatlar, qoʻshma sifatlar. Juft va takroriy sifatlar, ularning yozilishi. Asliy va nisbiy sifatlar. Sifat turkumida shakl yasalihi. Daraja shakllari: oddiy daraja shakli, ortirma daraja shakli, ozaytirma daraja shakli, qiyosiy daraja shakli.</p> <p>Sifatning maʼno turlari: xususiyat, hajm-oʻlchov, makon-zamon, rang-tus bildiruvchi sifatlar, maza-taʼm va hid bildiruvchi sifatlar. Sifatlarning otlashuvi. Boshqa turkum soʻzlarning sifat oʻrnida qoʻllanishi (sifatlashuv). Sifatning uslubiy qoʻllanishi.</p>
17.	<p>Son turkumi . Son soʻzlarning umumiy belgilari va vazifalari. Sonlarning maʼno guruhlari. Miqdor sonlar, uning turlari: sanoq sonlar va ularning yozilishi.</p> <p>Sanoq sonlar bilan qoʻllanuvchi hisob soʻzlari. Dona son va taqsim son shakllari. Chama sonlar va ularning yozilishi. Jamlovchi sonlar, ularning hosil qilinishi.</p> <p>Butun son va kasr son, ularning yozilishi. Hisob soʻzlari. Tartib sonlar, ularning yozilishi.</p> <p>Oʻtilganlarni takrorlash va mustahkamlash.</p>
18.	<p>Feʼl turkumi . Toʻplam va tasnif tushunchasi. Soʻz turkumlari. Mustaqil feʼllar haqida umumiy tushuncha. Harakat va holat feʼllari. Yordamchi feʼllar. Toʻliqsiz feʼl. Feʼl turkumida soʻz yasalihi.</p> <p>Yasovchi qoʻshimchalar bilan feʼl yasalihi.</p> <p>Yordamchi feʼllar yordamida feʼl yasalihi.</p> <p>Matn va uning tuzilishi. Matn sarlavhasi.</p> <p>Feʼl turkumida shakl yasalihi. Feʼlning tarz shakllari.</p> <p>Feʼlning vazifa (xoslovchi) shakllari, harakat nomi shakllari. Sifatdosh shakllari. Sifatdoshlarning otlashuvi. Ravishdosh shakllari. Ravishdosh shakllarining yozilishi.</p>

	<p>Fe'ning nisbat shakllari. Bosh nisbat shakli. O'zlik nisbat shakli. Orttirma nisbat shakli. Majhul nisbat shakli. Birgalik nisbat shakli. Fe'ning bo'lishli va bo'lishsiz shakllari. Fe'ning mayl shakllari. Buyruq-istak mayli, bu mayldagi fe'llarning ma'nolari. Shart mayli shakllari. Maqsad mayli shakli. Xabar mayli shakli, bu mayl shaklining zamon ma'nolari. Fe'ning zamon shakllari. O'tgan zamon shakllari qo'shimchalari yordamida yasaluvchi o'tgan zamon fe'llari, <i>edi</i> to'liqsiz fe'li yordamida hosil bo'luvchi o'tgan zamon fe'llari. O'tgan zamon fe'llarining yozilishi. O'tgan zamon fe'l shakllarining ma'nolari. Fe'ning hozirgi zamon shakllari: qo'shimchalar yordamida yasaluvchi hozirgi zamon fe'llari, -(i)b shaklli holat fe'llari yordamida hosil qilinuvchi hozirgi zamon fe'llari. Fe'ning kelasi zamon shakllari: hozirgi-kelasi zamon shakli, kelasi zamon gumon shakli. Fe'l zamon shakllarining ko'chma qo'llanishi. Fe'ning shaxs-son shakllari: fe'l tuslanishining uch ko'rinishi. O'tilganlarni takrorlash va mustahkamlash. Fe'l so'zlarni morfologik tahlil tartibi.</p>
19.	<p>Ravish turkumi . Ravishlarning umumiy belgilari va vazifalari. Ravishlarning yasalishi. Tub va yasama ravishlar. Ravish yasovchi qo'shimchalar. Ravishlarning ma'no turlari: holat ravishi, o'rin ravishi, payt ravishi, miqdor-daraja ravishi. Ravishlarning uslubiy qo'llanishi. O'tilganlarni takrorlash va mustahkamlash. Ravish so'zlarning morfologik tahlili tartibi.</p>
20.	<p>Yordamchi so'zlar. Ko'makchi. Bog'lovchi. Yuklama ularning vazifasi va turlari. Yordamchi so'zlarning uslubiy xususiyatlari.</p>
21.	<p>Oraliq so'zlar. Undov, taqlid va modal so'zlar. Ularning turlari va uslubiy xususiyatlari</p>
22.	<p>Sintaksis So'z birikmasi. So'z birikmasi turlari. Tobe bo'lakning hokim bo'lakka bog'lanish yo'llari. So'z birikmasinininf so'z, qo'shma so'z, gap, iboralardan farqi.</p>
23.	<p>Sodda gap va uning turlari. Gap va uning Grammatik belgilari. Gap bo'laklari. Kesim va uning ifodalanishi Sodda kesim va murakkab kesim. Bog'lamali va bog'lamasiz ot-kesimlar. Kesimning so'z birikmalari, iboralar, kengaygan sifat-dosh; harakat nomi birikmalari bilan ifodalanishi. Mustaqil va nomustaqil kesim shakllari. Ega va uning ifodalanishi. Egali va egasiz gaplar Egali va egasiz gaplar. Eganing so'z., so'z birikmasi, kengaygan birikmalar bilan ifodalanishi. Egani tushirish mumkin bo'lmagan</p>

	<p>holatlar. Yashiringan egali gaplar. Ularning ma'noviy va uslubiy xususiyatlari. Egasiz gaplar. Matn va gaplarni qiyoslash asosida egasiz gaplarning imkoniyat va zarurat gaplari, atov gaplar, so'z-gaplar turlarini ajratish va har bir tur ustida alohida ish.</p> <p>Yoyiq atov va so'z gaplar</p> <p>Yoyiq atov gaplar va yoyiq so'z-gaplar. Ixcham atov gaplarni yoyiq atov gaplarga aylantirish.</p> <p>To'liqsiz gaplar</p>
24.	<p>Gapning ikkinchi darajali bulaklari. Hol, uning ma'no turlari va ifodalanishi</p> <p>Sodda va murakkab hollar. Hollarning so'z, so'z birikmasi, kengaygan birikmalar bilan ifodalanishi. Holning ma'noviy turlari Vositali to'ldiruvchi va holning shaklan farkanmaslik holatlari. Nomustaqil hol</p> <p>To'ldiruvchi va uning ifodalanishi</p> <p>Vositasiz to'ldiruvchi, uning so'z, so'z birikmasi, kengaygan birikmalar bilan ifodalanishi. Vositali to'ldiruvchi, ularda kelishik shakllari va ko'makchilar ma'nodoshligi. Ot bilan ifodalangan bo'lakning to'ldiruvchilar bilan birikishi. Nomustaqil to'ldiruvchi</p> <p>Aniqllovchi. Qaratqich aniqllovchi va sifatlovchi aniqllovchilar hakida tushuncha hosil qilish. Qaratqichli va sifatlovchi aniqllovchilarning so'z, so'z birikmalari, kengaygan birikmalar bilan ifodalanishi. Izohlovchi. Sodda va murakkab izohlovchilar. Izohlovchilarni shaxs nomlari va shaxs otlari bilan ishlatilish xususiyatlari. Vaqt (yil, oy, kun) ni ifodalashda izohlovchilar, Murakkab izohlovchilar.</p>
25.	<p>Gapda uyushiq bo'laklar, ularda ohang va tinish belgilar Uyushiq bo'laklar va so'z qo'shilmalari. Uyushiq bo'laklar, ularning ohang va teng bog'lovchilar bilan bog'lanishi. Uyushgan, ega, hol, to'ldiruvchi va aniqllovchilar ustida ish. So'zlar, so'z birikmalari, kengaygan birikmalar bilan ifodalangan uyushiq ega, hol, to'ldiruvchi, aniqllovchi ustida ish. Kesimning uyushishidagi xususiyatlar. Uyushiq eganing xususiyati. Uyushiq bo'laklarda umumlashtiruvchi qism. Uyushgan gap haqida ilk tushuncha.</p>
26.	<p>Gapda ajratilgan izoh bo'laklar. Tartibni o'zgartirish orqali gap bo'laklarini ajratish. Izohlash orqali gap bo'laklarini ajratish.</p>
27.	<p>Gapda undalma . Undalmali murakkablashgan gaplar. Undalma, uning sodda va murakkab turlari, undalmalarning so'z, so'z birikmalari, kengaygan birikmalar bilan ifodalanishi. Undalma va egani farqlash ustida ish. Undalmali gaplarda tinish belgilari.</p>
28.	<p>Gapda kiritmalar . Kiritmalarning gap mazmuniga va gap</p>

	bo'laklariga aloqasi. Kiritmalarning so'z, so'z birikmasi, kengaygan birikmalar, gaplar bilan ifodalanishi. Kiritmali gaplarda tinish belgilari va ohang.
	Kirish, kiritma va ajratilgan bo'laklarning yozilishi va talaffuzi. Ularda vergul, qavs va tirening qo'llanilishi.
29.	Gapning ifoda maqsadiga ko'ra turlari. Darak, so'roq, buyruq, istak gaplar va ularning uslubiy xususiyatlari. Gaplarning his-hayajon ishtirokiga ko'ra turlari.
30.	Gap bo'laklari tartibi
31.	Sintaksis . Qo'shma gap . Qo'shma va sodda gap orasidagi asosiy farqlar. Teng bog'lovchilar va ergashtiruvchi bog'lovchilar. Yuklamalar, nisbiy so'zlar va faqat ohang bilan bog'langan gaplar. Qo'shma gaplar, ularni biriktiruvchi vositalariga ko'ra tasnifi. Qo'shma gaplarning bog'lovchi vositalar asosidagi tasnifi: <ol style="list-style-type: none"> 1. Teng bog'lovchi qo'shma gaplar. 2. Ergashtiruvchi bog'lovchili qo'shma gaplar. 3. Yuklamali qo'shma gaplar. 4. Nisbiy so'zli qushma gaplar. 5. Faqat ohang vositasida bog'langan qo'shma gaplar.
32.	Teng bog'lovchili qo'shma gaplar Teng bog'lovchili qo'shma gaplar, ularning biriktiruv-bog'lovchili, zidlov bog'lovchili, ayiruv bog'lovchili turlari. Turli xildagi teng bog'lovchilar bilan bog'langan kushma gaplar orasida ma'noviy o'xshashlik va farqlar. Bu gaplarda tinish belgilari va ohang. Ergashtiruvchi bog'lovchili qo'shma gaplar Ergashtiruvchi bog'lovchili qo'shma gaplar, hokim gap va tobe gap haqida tushuncha hosil qilish. Ergashtiruvchi bog'lovchilarning ma'noviy xususiyatlari asosida hokim gan va tobe gan orasidagi ma'noviy munosabatlar ustida ish. Ergashtiruvchi bog'lovchilar ma'nodoshligi. Teng va ergashtiruvchi bog'lovchili qo'shma gaplarni matnda mustaqil qo'llash ustida ijodiy ish. Yuklamali qo'shma gaplar Yuklamali qo'shma gaplarning tarkibiy kislmlari orasidagi ma'noviy munosabatlar. Yuklamalardagi ma'noviy nozikliklar va ularning qo'shma gan ma'nosiga ta'siri. Yuklamali qo'shma gaplarda imlo, tinish belgilari va ohang. Nisbiy so'zli qo'shma gaplar Nisbiy so'zli qo'shma gaplar ularning tarkibiy qislmlari orasidagi ma'noviy munosabatlar. Nisbiy so'zli qo'shma gaplar tarkibiy qislmlari orasida hokim-tobelik munosabatlari. Nisbiy so'zlar juftliklari qatori Nisbiy so'zli qo'shma gaplarda imlo, tinish belgilari va ohang.

	<p>Faqat ohang vositasida bog‘langan qo‘shma gaplar Faqat ohang vositasida bog‘langan qo‘shma gaplar. Bunday gaplar tarkibiy qismlarining o‘zaro ma’noviy munosabati. Bu gaplarda vergul, tire, nuqtali vergul va ikki nuqtaning qo‘llanilishi, ularda ohang. Gaplarning tarkibiy qismlari orasidagi hokim-tobelik munosabatlari.</p> <p>Ergash gapli qo‘shma gaplar. Havola bo‘lakli qo‘shma gaplar va ularning tasnifi Qo‘shma gaplarni sodda gaplarga aylantirish va qo‘shma gan tarkibiy qismlarining gapning boshqa bo‘laklariga munosabati asosida kesim tobe gapli, ega tobe gapli, hol tobe gapli, to‘ldiruvchi tobe gapli, aniqlovchi tobe gapli qo‘shma gaplarga ajratish. Hol tobe gaplarning ma’noviy munosabatlari. Ko‘chirma gapli qo‘shma gaplar uslubiyati. Ularda ohang va tinish belgilari.</p> <p>Murakkab sintaktik butunliklar. Murakkab qo‘shma gap turlari</p>
33.	Tinish belgilari haqida ma’lumot
34.	Leksikologiya. So‘z va leksema. So‘z ma’nolarining o‘zgarishi. Ma’no ko‘chish usullari.
35.	So‘zlarning shakl va ma’no munosabatiga ko‘ra turlari: sinonim, antonim, omonim va paronimlar.
36.	O‘zbek tilining lug‘at tarkibi. Aktiv va passiv leksika. Yangi paydo bo‘lgan so‘zlar. Kasb-hunarga oid so‘zlar va atamalar. Qo‘llanish doirasi chegaralangan so‘zlar. Nomshunoslik.
37.	Barqaror birikmalar. Frazologizmlar. (Turg‘un birikmalar). Maqol va matal. Aforizmlar.
38.	Tasviriy ifodalar.
39.	O‘zbek leksikografiyasi. Qomusiy va filologik lug`atlar. Imlo va etimologik lug`at.
40.	Uslubiyat. Uslublarning qo‘llanish sohasi va o‘ziga xos jihatlari
41.	Insho nazariyasi va analiyoti. Insho haqida umumiy ma’lumot . Insho turlari. Reja va epigraf.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Umumiy o'рта ta'limning davlat ta'lim standarti va o'quv dasturlari.
2. O'zbek tilining asosiy imlo qoidalari. – T.: O'qituvchi, 1995.
3. O'zbek tili grammatikasi. –T.: Fan, 1975. 1-qism.
4. O'zbek tili grammatikasi. –T.: Fan, 1976. 2-qism.
5. G'ulomov A., Asqarova M. Hozirgi o'zbek adabiy tili. –T.: O'qituvchi, 1987.
6. Shoabdurahmonov Sh., Asqarova M., Hojiyev A., Rasulov I., Doniyorov H. Hozirgi o'zbek adabiy tili. – T.: O'qituvchi, 1980, 1-qism.
7. Mirzayev M., Usmonov S., Rasulov I. O'zbek tili. – T.: O'qituvchi, 1978.
8. Tursunov U., Muxtorov J., Rahmatullayev Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. – T.: O'qituvchi, 1979.
9. Shomaqsudov A., Rasulov I., Qo'ng'urov R., Rustamov H. O'zbek tili stilistikasi. – T.: O'qituvchi, 1983.
10. O'zbek tilining imlo lug'ati. – T.: O'qituvchi, 1995.
11. O'zbek tilining izohli lug'ati. 2 jild. – M.: Rus tili, 1981.
12. O'zbek tilining izohli lug'ati. 5 jild. – M.: O'zME, 2006-2008.
13. G'ulomov A., Tixonov A.N., Qo'ng'urov R. O'zbek tilining morfem lug'ati. – T.: O'qituvchi, 1977.
14. Mahmudov N., Nurmonov A., Sobirov A., Qodirov V., Jo'raboyeva Z. Ona tili (Umumiy o'рта ta'lim maktablarining 5-sinfi uchun darslik). – T., 2011.
15. Mahmudov N., Nurmonov A., Sobirov A., Nabiyeva D. Ona tili (Umumta'lim maktablarining 6-sinfi uchun darslik). – T., 2009.
16. Mahmudov N., Nurmonov A., Sobirov A., Nabiyeva D., Mirzaahmedov A. Ona tili (Umumta'lim maktablarining 7-sinfi uchun darslik). – T., 2009.
17. Qodirov M., Ne'matov H., Abduraimova M., Sayfullayeva R. Ona tili (Umumiy o'рта ta'lim maktablarining 8-sinfi uchun darslik). – T., 2006.
18. Mahmudov N., Nurmonov A., Sobirov A. Ona tili (Umumiy o'рта ta'lim maktablarining 9-sinfi uchun darslik). – T., 2006.
19. Abdurahmonov G', Rustamov H. Ona tili. 10-sinf uchun darslik. –T., 2003.
20. Abdurahmonov G', Rustamov H. Ona tili. 11-sinf uchun darslik. –T., 2004.
21. Nurmonov A., Sobirov A., Qosimova N. Hozirgi o'zbek adabiy tili. (Akademik litseylar va kasb-hunar kollejlarning 1-bosqich talabalari uchun darslik). – T., "Ilm ziyo", 2011.
22. Nurmonov A., Sobirov A., Yusupova Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. (Akademik litseylarining 2-bosqich talabalari uchun darslik). – T., "Ilm ziyo", 2010.
23. Nurmonov A., Mahmudov N., Sobirov A., Yusupova Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. (Akademik litseylar va kasb-hunar kollejlarning 3-bosqich talabalari uchun darslik). – T., "Ilm ziyo", 2010.